

dinja avstrijska, Marija Terezija, dala pred mnogimi družimi snubači predstvo, ter zvolila si ga v supruga.

Ves zadovoljin zapustil sem prostore, v katerih se shranjuje na milijone vrednosti. Naj bi se visoko-slavna cesarska rodbina razveselovala na veke tako dragocenih lastnin!

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Hrvaška 12. sept. (Iz deželnega zbora.) Nova šolska postava, ki je bila pretresana v več sednicah našega deželnega zbora, je z malimi spremembami sprejeta po vladnej osnovi. Pri generalni debati so se vzdignili nekateri govorniki proti novi postavi ter hrabro branili cerkveni upliv na šolo dokazujejo v svojih izvrstnih govorih, koliko veljavnost ima cerkev pri odreji, in da šole, kakoršne zdaj svet zahteva, nemorejo nikdar človeškemu rodu tega podajati kakor poprejšne šole. Ravno tako so zopet drugi govorniki branili novo postavo po državnem pravu. Sploh pa moramo reči, da se je vodila vsa razprava mirno in visocega zbora dostojno, kar služi na čast vsem poslancem. Kar se pa same postave tiče, more se o njej samo toliko reči, da je močno cislajtanski podobna, samo da daje vendar več svobode v verskih zadevah in da našim duhovnim v šoli in v šolskih odborih dovoljuje več delokrog. Pri nas je ravno v verskih odnošajih prav težko za zakon dajalca, ker je več veroizpovedanj, od tih pa tudi vsako svoje zahteva, postava hoče tedaj vsem po enaki meri meriti, in meni biti pravična. To je pa tudi nova postava storila in vendar vidimo, da so posebno staroverci ž njo popolnoma nezadovoljni, ali zbor ne more za-nje posebne pogače peči. Kolikor smo postavo pregledali in o njej izvrstne članke »Obzorove« za in proti prečitali, moramo z mirnim srcem reči, da boče nova postava o šolah za Hrvaško mnogo koristi prinesla, ako bodo naši rodoljubni duhovni vseh veroizpovedanj vse predsodke o njej popustili ter z zedinjenimi močmi delali za to, kar je za narod korist. In tega se tudi popolnoma nadjamo; kajti pri nas ni še puhlega liberalizma, nego vlada še vedno izkrena ljubezen do pravega kerkščanstva, v katerem edinem se more kakor vsak posamezen, tako tudi vsak narod naobraziti. (Dost. vred. Po naših mislih, katere pa niso nikomur merodajavne, taka vprašanja za Hrovaško niso tako eminentno politična, kakor za Slovane tastran Litave.)

Iz Ljubljane. Deželna učiteljska skupščina se je otvorila 21. septembra. Predsednik c. k. dež. šolski nadzornik pozdravlja skupščino, in gospod vodja deželne vlade, dvorni svetovalec pl. Vidman pozdravlja zbrane tudi v imenu vlade. Gsp. predsednik je govoril potem tudi dalj časa o šolstvu na Kranjskem. Brez debate sprejme potem skupščina opravični red. Predsedniku namestnik je gsp. Blaž Hrovat, ravnatelj. Za zvedence se pokličejo: g. g. Vodeb, Belar, Bizjak in Praprotnik Andri; perovodji sta g. g. Perc in Gasperin; vredovalca pa g. g. Bizjak in Raktelj; v stalnem odboru so: g. g. Linhart, žl. Gariboldi, Sima, Eppih, Hrovat, Warner, Raktelj, Stegnar in Kuster. Razun vprašanj, ki jih je določil deželni šol. svet, so se razglasili tudi nasveti: 1) šolnina naj se odpravi, 2) učitelji naj se oproste vojaščine, 3) šola naj bo državna naprava, in 4) §. 87. šolske postave, kar se tiče petletnih doklad, naj se preuredi. 5) Peticija, da se deželna šolska postava preuredi tako, da se krajnemu šolskemu svetu vzame pravica učitelje imenovati, to naj ima deželni šolski svet.

6) Ljudski učitelj naj ima pokojnino s 30. službinimi leti. 7) Pošiljatve krajnih šolskih bukvarnic naj bodo poštnine proste. — Za prihodnji dan se stavi na dnevni red: Kako odvrčevati pomanjkanje učiteljev? kako odpraviti slabo šolsko obiskovanje? o pomnoženju učil.

Drugi dan. Profesor Linhart stavi nasvet: stalni odbor deželne skupščine naj stavi prošnjo deželnemu zboru, naj bi se pravica imenovati učitelje pripoznala deželnemu šolskemu svetu. Profesor zl. Gariboldi razpravlja točko, kako bi se odvernilo pomanjkanje učiteljev in stavi naslednje nasvete: 1. šola naj bo državna naprava, tako da država daje vse, kar je za šole potrebno. Ko bi se to ne sprejelo, pa stavlja sledeče predloge: §. 55. derž. šolske postave naj bi določil, koliko naj manj more lj. učitelj plače dobivati. In ko bi se to ne sprejelo, pa nasvetuje za glavno mesto Ljubljansko 800 gl., po občinah kjer so tri- in štirirazredne ljudske šole, 700 gl., in kjer so dvo- in enorazredne pa po 600 gl., za meščanske šole naj manj 900 gl.; ravnatelji na meščanskih šolah naj imajo opravilne doklade po 100 gl.; vodje na 2 in 1 razrednih ljudskih šolah po 50 gl. Vsak učitelj naj bi imel naj manj 2 sobi in kar se zraven gré, ako ni pripravnega stanovanja, naj se mu stanovanje plača po krajnih razmerah. 2. Dokler traja pomaukanje učiteljev naj ne bo podučiteljev, podučiteljske službe naj se spremene v učiteljske. 3. Postava, o krajnih šolskih svetih naj se pregleda, in kar se tiče Kranjskega preuredi, kakor je času primerno. 4. V pripravljalne tečaje naj se jemljejo že dečki pri 13. letih, in naj se jim dajejo štipendije, tečaj naj traja 2 leti. 5. Za dejake, doversivše gimnazijo in realko naj ostane tudi zanaprej enoletni tečaj, ki naj se strinja z zadnjim (3.) letom na m. učiteljsišču v en razred, in učenci naj dobivajo po 200 gl. štipendije. 6. Štipendij za učit. pripravnike naj bude več, tudi svota naj bude viša. 7. Za učiteljsišče v Ljubljani naj se preskerbi častno poslopje. 8. Učit. pripravniki naj imajo, kar se tiče vojaščine, taiste polajšave, kakor učitelji. Sprejeto po kratki razpravi. — Okraj. nadzornik g. Kuster poroča o zaprekah rednega šolskega obiskovanja po deželi in stavlja dotične nasvete: 1. Učitelj naj ima svoje šolske spise v natanjčnem redu; razrednica (Klassenbuch) naj se predrugeči, da ne bo učitelj imel nepotrebnih pisarij. 2. Šolski denar naj se čisto odpravi. 3. Deželni šolski svet naj večkrat preiskuje delavnost okrajnega šolskega sveta, ki ima izversivno oblast zastran kazni, katere izreka krajni šolski svet. (*Da so tukaj pušice letele na krajne šolske svete, kjer še po nekaterih krajih duhovni presedujejo, in tudi po okrajnih šolskih svetih, oziroma po njih presednikih, lahko se razume. Dovolimo si tukaj le samo vprašanje: Ali so šole zavoljo ljudstva ali ljudstvo zavoljo šol? Kedar ni nujnih poljskih del, takrat so šole večidel polne.*) Po nasvetu prof. Linhart-a seja preneha, in pride daljni razgovor drugi dan (v sredo) na versto. Sprejmejo se še naslednji nasveti: 4. Rokodelčiči naj se ne sprejemajo v poduk, dokler nimajo odpustnice iz šole. 5. Nasvet, krajni šolski svet naj se odpravi, se zaverže, a sprejme se predlog, da se k postavi o šolskem nadzorstvu pristavi novela, kakor za Istro (dné 11. februarja 1873.) Po tej noveli more deželna šolska oblast namesto nemarnega krajnega šolskega sveta postaviti administratorja na troške šolske srenje, ki oskerbuje šolske zadeve dotlej, dokler se ne sestavi krajni šolski svet, ki se zaveda svojih dolžnosti; 6. deželna šolska skupščina želi, da se opuste poldnevne šole; 7. krajni šolski nadzorniki naj skerbe, da se šolske postave strogo spolnujejo; 8. slavni e. k. dež. šol. svet naj se porazume s knezoškofjskim redništvom, da poslednje dela na to, da se katehetje ur po šolskem čertežu odločenih za kerščanski nauk strogo derže;

9. deželni šolski svet naj dela na to, da se povsod, kjer je treba, vpeljejo potovalne šole; 10. dež. sl. svet naj gleda na to, da soseske, ki same skrbе za šolsko kurjavo, derv v to potrebnih pripravijo, preden se šola začne. (Dalje.)

— *Iz deželnega zbora.* — Obravnave deželnega zbora o šolstvu, ki so bile letos precej po učiteljski deželni konferenci so podučljive v marsikaterem oziru. Učitelji sedaj lahko vidijo, kaj misli o njih težnjah in prošnjah večina deželnega zbora, tedaj tisti možje, ki jih je ljudstvo zbralo za svoje zastopovalce, tisti možje, ki se imajo potegovati za korist dežele in naroda, ki jih v to je odbral.

Deželni zbor se je začel 15. septembra. Kakor sicer so se odbrali odseki. V šolski odsek se volijo v II. seji 16 sept. p. i. g. g.: dr. Bleiweis, dr. Costa, pl. Gariboldi, pl. Langer, Obreza, dr. Razlag in dekan Toman. Poročilo deželnega odbora o načrtanem zakonu, da se odpravi učnina, ter preuredita §. §. 45 in 46 v zakonu dne 29. aprila 1873 l. št. 21, izroči se šolskemu odseku. V III. seji 21. sept. voli šolski odsek dr. Razlaga za predsednika, pl. Gariboldija za namestnika in pl. Langerja za zapisnikarja. V VII. seji 3. oktobra je stavil posl. Obreza svoj predlog, ki meri na to, da bi nehale vse bire in davščine po posameznih krajih, namesto tega bi se naklad naredil na direktne davke, na katere se nalagajo doklade za deželni in zemljeodvezni fond.

Ta predlog se je pozneje v IX. seji izročil dež. odboru, da v prihodnjem letu o njem poroča in posl. Dezman je še pristavil, da naj deželni odbor, ako s: bode potrebā kazala, predlaga načert postave.

V VIII. seji dne 8. oktobra je stavil g. dr. Zarnik in tovariši interpelacijo na sl. c. k. vlado zaradi germanizacije slovenskih šol in uradov. Glasi se tako-le:

a. Iz katerih uzrokov se je bivša, uže na pol slovenska učiteljska pripravnica v Ljubljani zopet ponemčila?

b. Iz katerih uzrokov se je bivša realna gimnazija v Kranji zopet ponemčila?

c. Iz katerih uzrokov se še ni na realni gimnaziji v Novem mestu na nobenem razredu slovenski jezik, kakor učni jezik, vpeljal?

d. Iz katerih uzrokov so se na ljubljanski realki uže obstoječe slovenske paralelke odpravile?

e. Zakaj je na ljubljanski realki učenje slovenskega jezika vsakemu učenca na prosto voljo dano, mej tem ko je italijanski jezik za vsakega učenca, brez razločka narodnosti obligaten?

f. Zakaj se na vseh nižjih razredih ljubljanske realke zoper vsa pedagoška načela slovenskim učencem slovenski jezik z nemškim učnim jezikom razlaga?

g. Zakaj se po različnih postranskih potih, posebno pa vsled pritiska na učitelje po nadzorniku ljudskih šol, nemščina v ljudske šole sili, mesto da bi se samo na to gledalo, da se otroci kaj koristnega na podlagi materinščine nauče?

To interpelacijo je podpisalo 16 narodnih poslancev, izvzemši dr. Razlaga, ki baje iz formalnih a ne iz stvarnih obzirov ni podpisal interpelacije.

V XII. večerni seji je vladni načelnik g. pl. Vidman nekako odgovoril na to interpelacijo. Odsek za poročilo o delovanji deželnega zbora je namreč nasvetoval resolucije, v kateri deželni zbor odločno protestuje proti temu, da je vlada germanizirala ljubljansko učiteljsko pripravnico, gimnazijo v Kranji in v Novem mestu. Ta resolucija je bila sprejeta. Gsp. vladni načelnik je na to odgovoril, da vlada ne misli germanizirati; ako se nemški poduk pospešuje, godi se to na korist slovenskemu prebivalstvu, ker more potem ven iz dežele s pomočjo nemščine; interpelacije pa naravnost ni imenoval. — Ker je tedaj po opravljenem

redu deželnega zbora samo še poročevalec dr. Poklukar smel govoriti, rekel je na to: da vlada sicer tendenco germanizacije taji, ali fakt, katere germanizacijo mej slovenskim narodom delajo, vlada ne more tajiti. Ako so fakta istinita, potem je tudi germanizacija istinita.


V IX. seji 12. oktobra poroča dr. Razlag v imenu šolskega odseka o načrtu postave za odpravo šolnine in premembo §. §. 45 in 46 post. od 29. aprila l. 1873 derž. zak. in o dotični peticiji ljubljanskega mesta in stavi sledeče predloge: 1. Slavni deželni zbor naj priloženemu postavnemu načrtu priterdi. 2. Deželnemu odboru se naročuje, opraviti, kar je potrebno, da se zadobi naj višja sankcija te postave. 3. Peticija mestne občine ljubljanske dne 26. septembra l. 1874 je s sprejemom te postave rešena. 4. Visoka vlada se naprosi, vzeti v prevdarek: ali ne zapoveduje duh časa, da se šolnina odpravi tudi v srednjih šolah. Vladni zastopnik priporoča zboru sprejeti postavo o odpravi šolnine. Dr. pl. Schrey govori za to, da bi ljublj. mestu dovolilo namesto 10 % priklada na davke za šolske namene po 15 ali 20 %. Predlog dr. pl. Schreya se ne sprejme, potem pa se vsa postava in z odborovim predlogom odobri tudi v tretjem branji. Poslanec Obreza poroča v imenu šolskega odseka o načrtu postave za uravnanje prineskov iz zapuščin v normalno-šolski zaklad. Cela postava sprejme se tudi v tretjem branji. (Dalje prih.)

Is seje c. k. dež. šl. sveta 17. sept. 1874. Vradni spisi začeni od zadnje seje se preberó i. dr. — Nasveti za vmestenje spraznjenih učit. služeb na gimnaziji v Kranji, na višji realki v Ljubljani se stavijo slav. ministerstvu. Odobruje se, da se bodo v praktičnem enoletnem tečaju na učiteljišču slušatelji ob enem z učit. pripravniki 3. leta podučevali. — Poterdi se predloženi učni črtež za m. učiteljišče in geografija dr. Aleks. Supana kot učna knjiga se predlaga sl. ministerstvu za dopuščenje. — Učni črtež na žensk. učiteljišču se odobri, vpeljati se imajo 3 nove učne knjige. — Prošnje nastopivne učiteljice, da bi se ji pregledalo dveletno službovanje zaradi izpita, predlaga se sl. ministerstvu. — Službeni dekreti se bodo poslali vsled nasvetovanja Janezu Kogejju, učitelju na Brezovico, Andreju Praprotniku, stalnemu nadučitelju in šl. vodji v Ljubljani, in Fr. Govekarju, učitelju na Igu. — Deželni šolski svet se hoče oberniti do c. k. finanč. vodstva, da se v nekaterih rečeh prenarede ukazi, ki so se pošiljali sl. c. k. davkarijam zastran blagajniških zadev pri krajnih šolskih svetih. — Sl. c. k. ministerstvu se bode sporočilo, kako se je obernilo tistih 10.000 gl., ki so bili privoljeni iz deržavnih stroškov kranjskemu šolstvu. — Deželnemu odboru se na vprašanje, kaj bi utegnilo povzdigniti šolstvo odgovori to le: a) nasvetovana višja plača, b) pripomoč iz normalne šolske zaloge za šolska poslopja, kakor je bilo nasvetovano, potem c) vsikako tudi, da se 1000 gl. vzame v proračun norm. šolske zaloge v podporo nastopivnih učiteljic za ženska ročna dela. — C. k. okraj. šolski svet v Kočevji poroča, da se za čas od 1. okt. 1873 do konca decembra 1874 v proračunu za potrebe ljudske šole v Strugah pri tistih 203 gl., ki se imajo razdeliti med posestnike in hišarje, ni privzela priklada za učiteljsko plačo, tedaj se sklene, da se ima taista, ki znaša 253 gl. kot gotova davščina (Titel II. lit. a.) v proračun za ljudsko šolo v Strugah privzeti; iz normalne šolske zaloge pride še za tačas 162 gl. — Kranjskemu deželnemu odboru se naroča, da naj za šolo v Olševku vzame v proračun za 1875. l. 250 gl.; za šolo v Stopicah pa 600 gl. — Ljudske šole v Dvoru in v Selu pri Šumberku se vverstite v 4. plačilni razred po 10 kr. šolnine na mesec, učiteljska plača bode na obeh na leto 450 gl. — Letna plača učitelja v Ihanu bode 450 gl. in šola se postavi v 3. plačilni razred s 15 kr.

šolnine na mesec. — Šolski sluga na gimnaziji v Kočevji bode imel od 1. oktobra 1875 po 20 gl. na mesec, poprej je imel 16 gl. — Učiteljev namestovalec v Vremu bode dobil nagrade iz dohodkov spraznjene službe. — Nasvet ravnateljstva derž. realke, da bi se učiteljem na obertnijski šoli nagrada za 1 uro od 50 na 60 gl. povišala, in da bi se namesto 10 le 7 mesecev podučevalo, da se pa zamujene ure nadomesté, naj bi se v tem času 1 četert ure dalje podučevalo, predlaga se slavnemu ministerstvu. Nekemu učencu, na realki se dovoli, da iz ene stroke skušnjo ponavlja. — Na realki se šolsko leto ene dni pozneje začne, vendar pozneje ne kakor do 15. oktobra. — Prošnja nekega učenca na realki, da bi skušnjo iz dveh predmetov ponavljal, se odbije.

— Pri učiteljski skušnji so bili 4 učitelji gg. Karol Bernard iz Begunj pri Cerknici, France Cvirn iz Poljane na Štajerskem, Valentin Lindner iz Teržica in France Žiher od sv. Jurja pri južni železnici (Štaj.); dostali so vsi.

— 14. p. m. se je slovesno otvorila višja realka v Ljubljani. — Poslopje, ki je v spodnjem Gradišu, je prekrasno, okusno izdelano, primerno razdeljeno, in potrebam vravnano, da se kar boljše ne more želeti. Prišel je tudi minister Stremajer k slovesnosti otvorjenja. In sedaj ima Ljubljana poslopje, s katerim se res more ponášati, mesto in dežela pa tudi lepe troške, da ga bota v dobrem stanu ohranile.


 V g. Milicevi zalogi se dobivajo tudi vezane kronike, z zlatim napisom na platnenih platnicah prav po nizki ceni, samo za troške nakupovanja in vezanja (1 gl. 60 kr.).

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na dvorazredni ljudski šoli v Žužemberku služba 2. učitelja l. p. 400 gl.; potem na enorazrednih ljudskih šolah v Dvoru, v Ajdovici, v Selu pri Šumberku učiteljske službe po 450 gl. — Prošnje do konca oktobra. — Na enorazredni ljudski šoli v Trati je učiteljska služba z letno plačo 400 gold. in s prostim stanovanjem. Prošnje s dotičnimi prilogami se do 26. novembra 1874 pri krajnem šolskem svetu na Trati pri Loki (pošta Gorenja vas) vložijo. — Na dvorazredni ljudski šoli v Sodražici je razpisana 2. učiteljska služba, l. p. je 400 gl. in prsto stanovanje, prošnje okrajnemu šolskemu svetu v Sodražici.

Premembe pri učiteljstvu.

Gg. Janez Kogej na Brezovici, France Govekar na Igu in Anton Bezeg postanejo stalni učitelji. G. Anton Cirman pride začasno v Zalog pri Cerkljah na Gorenjskem; g. Gregor Koželj iz Tunjic pri Kamniku v Šent-Gothard pri Trojanah, v Tunjice pa začasno g. Štefan Tomšič, sprasnan učit. kandidat; g. Anton Jereb pride iz Knežaka v Ihan pri Dolu. Gsp. Leopold Cvek iz Verhnike k sv. Petru v Ljubljano, in g. Jernej Čencič od tod v Kamnik na dekliško šolo, kamor pride tudi gna. M. Verne. V Sorico pride g. Martin Potočnik iz Trate. Gsp. Jožef Mesner, učitelj pri sv. Kocijannu, je tam stalno vmestjen. — Na Verhniko pride g. Valentin Pin iz Postojne, in v Šentjur pri Šmariji g. Leopold Zupin od sv. Jakoba pri Savi, in tje pa doversivši učit. kandidat g. Edwin Blenk, vsi začasno. Iz Terbolj na Štajerskem pride v Majhovo pri Rudolfovem g. Matija Bartel za učitelja.

 Današnjemu listu je pridjan „Kazavec“ št. 2, 4 strani.